

Investiční slovníček

Akcie

Cenný papír, který potvrzuje, že jste vložili nějaké peníze nebo jiný kapitál do akciové společnosti. Nejčastěji vám dává právo hlasovat na valné hromadě a nechávat si vyplácet od společnosti část zisku, tedy takzvané dividendy.

AUV

AUV, správněji AÚV, je alikvótní úrokový výnos, který se používá u dluhopisů. Když kdykoliv mezi dvěma výplatami dluhopis někdo odkoupí, bude mít na všechny úroky z právě probíhajícího úrokového období nárok on. Pokud to neudělá přesně hned po rozhodném dni k výplatě, bylo by to nespravedlivé k tomu, kdo měl dluhopis původně. Představte si, že dluhopis třeba jedenáct měsíců držíte a poslední měsíc před výplatou ho musíte prodat. Přišli byste tím o všechny úroky za těch jedenáct měsíců, kdy byl dluhopis váš. Proto s každým dnem od rozhodného dne výplaty úroků na dluhopise nabíhá právě zmíněný alikvótní úrok. Je to vlastně poměrná část úroků za celé úrokové období. Čím blíží k rozhodnému dni výplaty dluhopisy nakupujete, tím budou dražší, protože jejich majitelé platí i za úrok, který by měl správně dostat on, ale ve skutečnosti ho dostanete vy.

Dluhopis

Cenný papír, který potvrzuje, že vám někdo něco dluží. Na rozdíl třeba od směnky ovšem dluhopisy někdo dobrovolně vydává a nabízí k nákupu. Nejčastěji aby získal peníze a nemusel si půjčovat. Obvykle to dělají státy, kraje, obce nebo obchodní korporace. S nákupem dluhopisu většinou získáte i právo na to, aby vám ten, kdo dluhopis vydal, kromě dlužné částky vyplatil i dohodnutý výnos. Případně i nějaká další práva. Dluhopisy se dále dělí podle doby splatnosti, úročení nebo třeba podle toho, jestli a jak budou vlastníci dluhopisů uspokojeni, pokud emitent zkrachuje.

Emitent

Ten, kdo vydal cenný papír. Může to být společnost, vláda i prostě nějaký člověk. Nejčastěji se emitentem stávají státy, když vydávají dluhopisy, a různé společnosti, když vydávají akcie nebo třeba podílové listy.

Garanční fond obchodníků s cennými papíry (Garanční fond)

Garanční fond je tu jako taková nezúčastněná záloha pro případy, kdy obchodník s cennými papíry nedokáže plnit svoje závazky. Tedy, jak by řekli právníci, je v úpadku. Když se něco podobného stane a obchodník s cennými papíry se dostane do takových nesnází, že nebude moci svým klientům vyplatit jejich majetek, přichází na řadu právě Garanční fond. Pokud by vás zajímalo, jak probíhá taková výplata náhrad z Garančního fondu nebo jak dále jsou vaše investice chráněny, podívejte se na dokument Jak vás chráníme při investování.

Investice

Peníze, které dělají peníze. Vznešeně řečeno je investice příjem, který vložíte do kapitálu. Tedy do věcí, které nepřinesou okamžitý prospěch, ale za nějaký čas by se měly zhodnotit. Je to trochu, jako když si odložíte část sklizně na další rok, abyste toho příště zaseli a sklídili o něco víc.

Investiční dotazník – k čemu slouží a proč je dobré ho vyplnit

Investiční dotazník je tu proto, abychom se před vaším investováním vzájemně lépe poznali. Dotazník je vytvořen takovým způsobem, abychom byli schopni vyhodnotit, jaké znalosti a zkušenosti s investováním máte. Na základě tohoto vyhodnocení, které po nás vyžaduje sám zákon, vám následně ukážeme, které investice jsou pro vás přiměřené a které nikoliv.

Pokud se jednou rozhodnete, že chcete investovat třeba do nějaké nepřiměřené investice, neznamená to, že vám v tom budeme bránit. Jen vás na její nepřiměřenost upozorníme vždy před tím, než si ji pořídíte. To z toho důvodu, že z vašeho vyplněného dotazníku vyplynulo, že pro je pro vás ta či ona investice tak trochu malá neznámá.

Přiměřenost ani nepřiměřenost byste neměli brát jako vodítko, že ta či ona investice bude vydělávat nebo je bezpečnější, o to totiž v tomto případě nejde. Informace o nepřiměřenosti vás v praxi nabádá k tomu, abyste se nad investicí trochu více zamysleli a zvážili, o čem ten dluhopis nebo podílový fond vlastně je. Investiční dotazník můžete kdykoliv vyplnit znovu, věříme, že v běhu času se vaše znalosti a zkušenosti budou měnit, stejně jako například vaše představa o tom, proč zrovna investujete.

Investiční horizont

Doba, po kterou plánujete investovat. Může to být rok nebo i dvacet let. Závisí na tom, za jak dlouho myslíte, že budete investované peníze zase potřebovat. Obecně platí, že čím je investiční horizont delší, tím je investice bezpečnější. Zároveň platí, že investiční horizont je dobré dodržet, protože odprodávat investice předčasně se málokdy vyplácí.

Investiční nástroj

V hrubých obrysech všechno, do čeho můžete investovat. Nejčastěji to jsou akcie a dluhopisy, patří sem ale i pokladniční poukázky nebo takzvané opce, které vám jen dávají možnost něco nakoupit nebo prodat. Zákon je poněkud složitý a do podrobností se člověk snadno zamotá.

Investiční rizika

Zní to vznešeně, ale vlastně jde jenom o všechny možné způsoby, jak a proč můžete při investování přijít o peníze. Případně nevydělat tolik, na kolik to původně vypadalo. Rizika souvisí s tím, že nikdo prostě dopředu neví, jak se budou chovat finanční trhy, jestli se nezmění měnové kurzy, jestli bude o vaše cenné papíry zájem a tak dále. Pokud by vás zajímalo více, jak se to má s riziky u investic, která vám nabízíme, tak se podívejte na dokument Co to jsou investiční rizika a co byste o nich měli vědět.

ISIN

Isin je významné archeologické naleziště v Iráku a s investicemi souvisí velmi okrajově. Na rozdíl od ISIN, což je zkratka pro International Securities Identification Number, tedy mezinárodní identifikační číslo cenného papíru. Každý cenný papír má svůj jedinečný ISIN a podle něj ho vždycky poznáte.

Jistina

Jistinu si můžeme ukázat třeba u dluhopisů. Taková jistina je totiž součet peněz, které jste jako investor půjčili vydavateli dluhopisu (emitentovi). Jistina se po dobu života dluhopisu může zmenšovat, pokud emitent splácí svůj dluh průběžně, anebo zůstává po celou dobu života dluhopisu stejná, to když je v dluhopisu sjednáno, že je úhrada jistiny jednorázová. Do jistiny se nezapočítávají úroky. Úroky jsou totiž vypočítávány z jistiny a představují tu část peněz, kterou vám má emitent zaplatit nad rámec investovaných peněz.

Klíčové informace pro investory – Sdělení klíčových informací (KIID)

Abyste se lépe orientovali v nabídkách jednotlivých podílových fondů, jsou vám k ruce takzvané klíčové informace pro investory. Informace mají vždy stejnou podobu, takže se na dvou stránkách přehledně dozvíte základní charakteristiky podílového fondu, jako jsou například rizika investice, výkonnost fondu nebo poplatky a náklady spojené s obhospodařováním fondu.

KIID společně se Statutem fondu (viz níže) jsou základními dokumenty, které byste před investováním měli jako správný investor zvážit.

Kupón

Obecně vzato je to jakýkoliv cenný papír, za který něco dostanete. Právníci by řekli, že máte nárok na plnění. Slevy, poukázky, vouchery, tohle všechno. Ve finančním světě se kupón říká cennému papíru na doručitele, díky kterému máte právo na výnos z nějakého jiného cenného papíru. Většinou jde o dividendy nebo úroky. Protože jsou kupóny na doručitele, může si díky nim třeba zisk z akcií vyzvednout kdokoliv, kdo má příslušný kupón, nejen přímo majitel. Což je na jednu stranu praktické, na druhou stranu to není úplně přehledné a může to vést k nejrůznějším machinacím.

Limitní cena

Nejvyšší nebo nejnižší cena, za kterou jste ochotní prodat nebo nakoupit cenné papíry. Z logiky věci tak nějak vyplývá, že u prodeje si určujete nejnižší možnou cenu, za kterou se vám ještě vyplatí cenné papíry prodat. A u nákupu naopak tu nejvyšší, za kterou vám to ještě stojí. Když nám zadáte pokyn k nákupu s limitní cenou, může se stát, že ho nezvládneme provést. Prostě proto, že cenné papíry, o které budete mít zájem, třeba během trvání pokynu nikdy nebudou k mání za cenu, která by vám vyhovovala. U prodeje s limitní cenou se naopak může stát, že za tyhle peníze vaše cenné papíry zrovna nebude nikdo chtít. Tím se pokyny s limitní cenou liší od pokynů s tržní cenou, kdy cenné papíry nakoupíme nebo prodáme za tolik, za kolik se s nimi zrovna na trhu obchoduje.

Majetkový účet

Účet, na kterém se evidují cenné papíry. Stejně jako se nemíchají jablka a hrušky, nemíchají se ani cenné papíry s penězi. Jenom běžný účet vám proto na investování nestačí. Majetkový účet vedeme v našem interním systému a je normálně součástí vašeho internetového bankovníctví. Při nákupu se na tento účet investice připsou a při prodeji zase odepíšu.

Nástroje peněžního trhu

Peněžní trh se na rozdíl od trhu kapitálového zaměřuje na krátkodobé půjčky. Proto jsou nástroji peněžního trhu cenné papíry s krátkou dobou splatnosti, většinou do jednoho roku. Patří sem pokladniční poukázky, obchodní směnky, krátkodobé hypotéky a podobně.

Nominální hodnota

Česky též jmenovitá hodnota. Hodnota v penězích, kterou dluhopisy nebo akcie měly ve chvíli vydání. Jejich skutečná, tržní cena na ní ale skoro nezávisí. Ta se odvíjí prostě od toho, kolik je kdo zrovna za cenné papíry ochotný zaplatit. Například akcie firmy Apple vstoupily na trh s nominální hodnotou 22 dolarů. Dneska si jednu pořídíte kolem 170 dolarů. Pokud vám to přijde málo, je potřeba si uvědomit, že akcie se mezitím ještě několikrát dělily na menší díly. Takže jedna původní akcie vydá za 56 současných, a stála by tak vlastně kolem 9000 dolarů. Kam se hrabou Harvardské fondy a jejich jistota desetinásobku?

Podílový fond

Podílový fond je asi nejjednodušší způsob, jak investovat. Prostě svěříte své peníze nějaké investiční společnosti, která za vás nakoupí akcie, dluhopisy nebo další investiční nástroje a vám dá odpovídající počet podílových listů. Hlavní výhoda podílových fondů je v tom, že si můžete zhruba vybrat, do čeho vaše peníze půjdou, ale zároveň se o investice nemusíte moc starat. To za vás dělá investiční společnost. Stejně tak můžete svůj podíl ve fondu kdykoliv prodat. Podílové fondy se dále rozdělují podle spousty kritérií, třeba podle toho, jestli nakupují spíše akcie, nebo dluhopisy, podle toho, na jaké trhy se zaměřují, do jak riskantních investic se pouštějí a tak dále.

Pokladniční poukázky

Dluhové papíry, které vydává centrální banka. Pokladniční poukázky se vydávají se splatností jeden rok a považují se za velmi bezpečnou investici. Na druhou stranu je jejich výnosnost tak malá, že se do nich vyplatí investovat až od částek, které jsou běžnému člověku v podstatě nedostupné.

Smlouva o poskytování investičních služeb

Smlouva, kterou se zavazujeme vám svým jménem, ale na váš účet a vaše riziko obstarat investice, které jste si přáli nakoupit. Jinde se můžete potkat s pojmenováním komisionářská smlouva, tak jí říká sám zákon. U nás toto pojmenování ani jinou investiční záhadu nehledejte.

SRRI – syntetický ukazatel rizika a výnosu

Syntetický ukazatel rizika a výnosu je tak trochu záhada, za kterou se neschovává nic jiného než historický vývoj hodnoty podílového listu. Ukazatel je vždy podle všech možných zákonných pravidel přepočítán na hodnotu od 1 do 7. SRRI zjednodušeně zohledňuje pohyb hodnoty podílového listu v čase a říká, jaký je vztah možného výnosu investice vůči riziku, které podílový fond svými investicemi podstupuje. Čím vyšší je ukazatel, tím vyšší může být výnos investice, ale zároveň platí, že vývoj hodnoty investice je méně předvídatelný a můžete utrpět i ztrátu.

Ani zařazení fondu do nejméně rizikové skupiny neznamená investici úplně bez rizika, to zkrátka a dobře nejde. Naznačuje ale, že když si investice budete porovnávat mezi sebou, v porovnání s vyššími čísly tato investice nabízí sice nižší, ale předvídatelnější výnos.

Statut podílového fondu

Statut fondu je další dokument (jako třeba KIID), který fond musí udělat vždy. Ve statutu najdete informace o strategii investování fondu a další informace, abyste měli přesný obraz o tom, jak se bude podílový fond chovat. Na rozdíl od KIIDu je statut už významně rozsáhlejší čtení. Přesto byste se s ním měli seznámit, jelikož vám významně pomůže udělat si představu, jak se bude ten nebo onen fond chovat.

Pro vaši představu – ve statutu najdete hlavně:

- základní údaje o fondu;
- investiční cíle a způsob investování;
- rizikový profil;
- informace o historické výkonnosti;
- zásady hospodaření s majetkem;
- údaje o cených papírech vydávaných fondem kolektivního investování;
- informace o poplatcích a nákladech;
- údaje o depozitáři a tak dále.

Tržní cena

Prostě to, kolik věci stojí na trhu. Protože nepočítáme, že byste nosili akcie na náměstí v košíčku, v našem případě je řeč o finančních trzích. Jak už jsme si řekli jinde, tržní cena nesouvisí s nominální hodnotou cenných papírů, odvíjí se jenom od toho, kolik jsou za ně zrovna lidé ochotní zaplatit. Když nám dáte pokyn k nákupu nebo k prodeji za tržní cenu, cenné papíry nakoupíme nebo prodáme hned, jak to půjde. A to za tolik, za kolik se v tu dobu budou na trhu běžně nakupovat a prodávat.

Úvěrový rating

Ukazatel, který investorovi říká, jaká je pravděpodobnost, že cenný papír bude emitentem správně a včas splacen. Může se týkat jak jednotlivých cenných papírů (třeba dluhopisů), tak také přímo jejich vydavatelů – bank, firem nebo států. Rating zpravidla udělují věhlasné ratingové agentury na základě všemožných analýz. Nejčastěji se s ratingem setkáte v podobě takzvaných ratingových kódů, které obvykle začínají písmeny A (nejlepší) až D (nejhorší).

Volatilita

Volatilita není nic jiného než vlastnost cenných papírů, kurzů a cen na poli investic. Když se řekne, že je investice volatilní, tak to znamená, že se její hodnota pohybuje často nebo významněji nahoru a dolů. Zkrátka a dobře, výkyvy jsou u ní na pořadu dne. Naopak méně volatilní u investice znamená, že vývoj hodnoty v průběhu jejího života je spíše pozvolný.

Vstupní poplatek, výstupní poplatek a poplatek za správu

Není to tak vždy, ale když budete chtít investovat do podílových fondů, můžete se setkat se třemi základními typy poplatků: vstupním, výstupním a správcovským. Záleží vždy na té či oné společnosti, které poplatky vám bude účtovat nebo odpouštět.

Vstupní poplatek platí investor při zadání pokynu a zpravidla je účtován jako část z celkového nákupu. Vstupní se mu říká proto, že svým nákupem podílových listů vstupujete do podílového fondu.

Výstupní poplatek bývá účtován jen ojedinele, a pokud tomu tak je, platí jej investor v okamžiku, kdy své podílové listy prodává.

Největší dopad na hodnotu vaší investice má z dlouhodobého hlediska poplatek správcovský. Ten je účtován zpravidla ročně a vypočítává se z hodnoty podílových listů, které máte. Podílový fond tento poplatek účtuje investorům především proto, že obhospodařování fondu s sebou vždy nese nějaké ty náklady. Investor tento poplatek přímo neplatí, podílový fond poplatek za správu odečte z hrubé hodnoty fondu a zobrazí investorům hodnotu po odečtení tohoto poplatku.